

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.410.002.02.2021

Pani
Beata Daszyńska-Muzyczka
Prezes Zarządu
Bank Gospodarstwa Krajowego
Al. Jerozolimskie 7,
00-955 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/014 – Udział Polski w realizacji projektu tworzenia i budowy Akademii Rybołówstwa i Nauk o Morzu w Namibe w Angoli

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Bank Gospodarstwa Krajowego ¹ Al. Jerozolimskie 7, 00-955 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Beata Daszyńska-Muzyczka, Prezes Zarządu Banku, od 9 grudnia 2016 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Tomasz Mironczuk, od 23 października 2009 r. do 20 kwietnia 2011 r.; Dariusz Daniluk, od 20 kwietnia 2011 r. do 14 czerwca 2013 r.; Dariusz Kacprzyk, od 14 czerwca 2013 r. do 7 marca 2016 r. oraz Mirosław Panek, od 8 marca 2016 r. do 26 września 2016 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Działalność Banku w związku z zawarciem i realizacją umów między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Angoli o udzielenie kredytów w ramach pomocy wiązanej, sporządzonych w Luandzie w dniu 27 sierpnia 2010 r. oraz 6 marca 2017 r.
Okres objęty kontrolą	Lata 2010-2020 z uwzględnieniem zdarzeń zaistniałych przed i po tym okresie, o ile miały wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 <i>ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Wojciech Żukowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/20/2021 z 8 marca 2021 r. (akta kontroli str. 1-3)

¹ Dalej: Bank lub BGK.

² W okresie od 27 września 2016 r. do 8 grudnia 2016 r. nadzór nad obszarem ogólnego zarządzania został powierzony Pierwszemu Wiceprezesowi Zarządu Banku Pawłowi Nieradzie.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200. Dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Banku w zakresie realizacji praw i obowiązków wynikających z umów zawartych z Rządem Republiki Angoli o udzieleniu kredytów w ramach pomocy związanej, sporządzonych w Luandzie w dniach 27 sierpnia 2010 r. oraz 6 marca 2017 r. przeznaczonych na realizację projektów w dziedzinie edukacji w Republice Angoli.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Bank realizował prawa i obowiązki wynikające z umów zawartych między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Angoli o udzieleniu kredytów w ramach pomocy związanej. BGK zawarł porozumienia wykonawcze wymagane *umową z 2010 r.* i *umową z 2017 r.* – przy czym porozumienie do *umowy z 2010 r.* zostało zawarte z przyczyn niezależnych od Banku z ponad dwuletnim opóźnieniem. Wyплаты środków kredytowych dla głównego wykonawcy projektu budowy Akademii Rybołówstwa i Nauk o Morzu w Angoli odbywały się zgodnie z warunkami *umowy z 2010 r.* Szczegółowe badanie 44% dokonanych płatności wykazało, że dotyczyły one kontraktów handlowych zawartych w ramach *umowy z 2010 r.* oraz były dokonywane po właściwym upoważnieniu Banku do wypłaty środków kredytowych. Bank nie poniósł kosztów obsługi przedmiotowych *umów*, żadne opłaty bankowe lub prowizje nie były naliczane w ciężar umów kredytowych. Bank terminowo przekazywał należności Skarbu Państwa z tytułu oprocentowania kredytu na odpowiednie rachunki budżetu państwa. Bank monitorował spłaty kredytu i w przypadku powstania zaległości z tego tytułu naliczał odsetki karne oraz skutecznie windykował zaległe należności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Realizacja zadań mających na celu wykonanie praw i obowiązków wynikających z umów o udzielenie kredytu w ramach pomocy związanej zawartych z Rządem Republiki Angoli.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą Rząd RP zawarł z Rządem Republiki Angoli dwie umowy o udzielenie kredytu:

- 1) w dniu 27 sierpnia 2010 r. – w wysokości nieprzekraczającej 60 mln EUR powiększonej o wartość płatności gotówkowych jako zaliczka (15% wartości kontraktów), na finansowanie projektów w dziedzinie edukacji w Republice Angoli – II faza, konstrukcja, wyposażenie, obsługa i program edukacyjny. Kredyt był przeznaczony na sfinansowanie 85% wartości kontraktów na dostawy towarów i usług z Rzeczypospolitej Polskiej do Republiki Angoli⁶;
- 2) w dniu 6 marca 2017 r. – w wysokości nieprzekraczającej 60 mln USD, powiększonej o wartość zaliczki (5 % wartości kontraktów płatne w USD przez importerów z Republiki Angoli) na finansowanie projektów związanych z Akademią Rybołówstwa i Nauk o Morzu w Namibe w Republice Angoli. Kredyt

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ M.P. z 2010 r. Nr 92, poz. 1063. Umowa weszła w życie dnia 27 sierpnia 2010 r. (oświadczenie rządowe z dnia 13 listopada 2010 r. – M.P. Nr 92, poz. 1064). Dalej: *Umowa z 2010 r.*

był przeznaczony na sfinansowanie 95% wartości kontraktów na dostawę towarów i usług z Rzeczypospolitej Polskiej do Republiki Angoli⁷.

Bank Gospodarstwa Krajowego działający w imieniu Rządu Rzeczypospolitej Polskiej⁸, w ramach kontrolowanej działalności, na podstawie wyżej wskazanych zawartych umów o udzielenie kredytów Rządowi Angoli, wyznaczony był do bankowej obsługi kontraktów handlowych wdrażających projekty finansowane udzielonym kredytem. Ponadto zobowiązany był do zawarcia umów wykonawczych z wyznaczonymi przez Rząd Angoli podmiotami do obsługi płatności w ramach tych umów.

Umowa z 27 sierpnia 2010 r.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 *Umowy z 2010 r.* Bank Gospodarstwa Krajowego i Banco de Poupanca e Credito (BPC – instytucja wskazana do obsługi Umowy przez Rząd Republiki Angoli) miały zawrzeć, w terminie 30 dni od wejścia w życie Umowy Porozumienie Bankowe do obsługi płatności w ramach tej Umowy.

W dniu 17 września 2010 r. Bank wysłał do BPC projekt Porozumienia Bankowego z prośbą o przesłanie uwag lub akceptację treści Porozumienia. BPC przekazał do BGK podpisane Porozumienie przy piśmie przewodnim z dnia 8 października 2012 r.

Dyrektor Departamentu Usług Agencyjnych Banku (DUA) wyjaśniła⁹, że z powodu braku odpowiedzi ze strony BPC, BGK w latach 2010-2012 wielokrotnie wysłał do BPC monity w tej sprawie¹⁰. Do dnia podpisania Porozumienia Bankowego żadne płatności z tytułu realizacji Umowy nie były realizowane.

(akta kontroli str. 4, 7-12, 93-143)

Płatności z tytułu Kredytu w wysokości nieprzekraczającej 60 mln EUR w ramach *Umowy z 2010 r.* w łącznej kwocie 59 999 999,75 EUR zostały dokonane na rzecz polskiego eksportera – Spółki NAVIMOR INTERNATIONAL COM sp. z o.o. – w ramach kontraktu nr 01 MINADERP-NAVIMOR 2010 – II FASE DA APN¹¹ zawartego między Ministerstwem Rybołówstwa Republiki Angoli a NAVIMOR INTERNATIONAL COM sp. z o.o., w ciężar Kredytu udzielonego w 22 transzach płatnych w okresie od 14 maja 2013 r. do 14 kwietnia 2016 r.

Wszystkie płatności w ramach Umowy były realizowane w oparciu o akredytywę dokumentową¹² otwartą przez agenta Ministerstwa Finansów Angoli (tj. BPC)¹³. Fakt otwarcia przez BPC akredytyw do obsługi płatności z Umowy oznaczał wyrażenie zgody na wypłatę środków w ciężar Kredytu, pod warunkiem prezentacji przez eksportera dokumentów zgodnych z warunkami akredytywy.

(akta kontroli str. 19-40, 91-92)

⁷ M.P. z 2017 r., poz. 381, ze zm. Umowa pierwotna weszła w życie z dniem podpisania, czyli 6 marca 2017 r. – oświadczenie rządowe z dnia 30 marca 2017 r. w sprawie związania Rzeczypospolitej Polskiej Umową między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Angoli o udzieleniu kredytu w ramach pomocy związanej, podpisaną w Luandzie dnia 6 marca 2017 r. (M.P. z 2017 r. poz. 382). Dalej: *Umowa z 2017 r.*

⁸ Utworzony na mocy ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego - Dz.U. z 2020 r., poz. 1198, ze zm.

⁹ Pismo nr DUA.0910.2.2021 z 12 kwietnia 2021 r., dalej: Wyjaśnienia z 12 kwietnia 2021 r.

¹⁰ Do kontroli przedstawiono przykładowe monity BGK w tej sprawie.

¹¹ Kontrakt w zakresie budowy i uruchomienia Akademii Rybołówstwa i Nauk o Morzu w Angoli.

¹² Jest to instrument płatniczy upoważniający bank, w którym są prezentowane dokumenty (w tym przypadku – BGK), do wypłaty środków finansowych zgodnie z warunkami akredytywy w imieniu banku otwierającego akredytywę.

¹³ Pismo Dyrektor DUA nr DUA.0910.3.2021 z 21 maja 2021 r., dalej: Wyjaśnienia z 21 maja 2021 r.

Badaniem kontrolnym objęto wypłatę czterech transz Kredytu na łączną kwotę 26 145 047,25 EUR¹⁴ (44% wypłaconych środków w ramach Umowy).

Środki zostały przekazane na rachunek NAVIMOR INTERNATIONAL COM sp. z o.o. po uprzednim przedstawieniu przez polskiego eksportera kompletu dokumentów potwierdzających wykonanie prac w ramach kontraktu nr 01 MINADERP-NAVIMOR 2010 – II FASE DA APN. Dokumenty były zgodne z warunkami akredytywy dokumentowej otwartej przez BPC w BGK.

Ponadto, od dnia 22 listopada 2013 r. zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Finansów Republiki Angoli każda wypłata środków w ramach Umowy była uzależniona od akceptacji MF Angoli.

Zbadane transze Kredytu zostały przekazane na rachunek eksportera bez zbędnej zwłoki po każdorazowej akceptacji Ministerstwa Finansów RP dla BGK do pobrania z odpowiedniego rachunku MF RP (w części 98 budżetu państwa – finansowanie zagraniczne, rozchody) kwoty w złotych równoważnej wnioskowanej przez eksportera kwoty w EUR, liczonej po kursie kupna Narodowego Banku Polskiego obowiązującym w dniu przekazania środków.

(akta kontroli str. 144-187)

BGK nie poniósł kosztów związanych z obsługą Umowy, żadne koszty (podatki, zobowiązania, obciążenia i inne opłaty) nie zostały wliczone w ciężar udzielonego Kredytu¹⁵ – co było zgodne z art. 11 ust. 1 *Umowy z 2010 r.*

W okresie objętym kontrolą Bank posiadał dwie Umowy Agencyjne¹⁶ zawarte z Ministerstwem Finansów RP w sprawie powierzenia BGK prowadzenia obsługi bankowej oraz ewidencji księgowej wybranych zobowiązań oraz należności Skarbu Państwa, wynikających z umów rządowych objętych niniejszą kontrolą. Zgodnie z postanowieniami tych Umów Bank za wykonanie czynności objętych tymi Umowami pobierał zryczałtowane wynagrodzenie w formie prowizji.

(akta kontroli str. 5-6, 41-87)

Zgodnie z art. 6 *Umowy z 2010 r.* do końca 2020 r. Rząd Republiki Angoli dokonał spłat rat kapitałowych (kapitału wymagalnego) od udzielonego Kredytu w kwocie 8 497 193,97 EUR.

Zgodnie z art. 7 *Umowy z 2010 r.* do końca 2020 r. rząd Republiki Angoli dokonał spłat rat odsetkowych od udzielonego Kredytu w kwocie 734 607,18 EUR – w wysokości 0,2% rocznie, określonej w art. 7 *Umowy z 2010 r.*

Zarówno kwoty rat kapitałowych jak i odsetkowych¹⁷ zostały przekazane przez Bank na odpowiednie rachunki budżetu państwa w wysokościach wynikających z art. 6 i 7 *Umowy z 2010 r.* oraz w terminach określonych w *rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 15 stycznia 2014 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa*¹⁸.

(akta kontroli str. 88, 188-214)

¹⁴ Transze o nr: 1 z 14 maja 2013 r. na kwotę 13 664 878 EUR, 10 z 14 lipca 2014 r. na kwotę 5 302 899,16 EUR, 17 z 27 października 2015 r. na kwotę 4 413 586,18 EUR oraz 22 z 14 kwietnia 2016 r. na kwotę 2 763 683,91 EUR.

¹⁵ Zgodnie z wyjaśnieniami z dnia 12 kwietnia 2021 r. – dotyczy to także Umowy z 6 marca 2017 r.

¹⁶ Tj. Umowa z dnia 21 grudnia 2007 r. oraz Umowa z dnia 21 grudnia 2015 r.

¹⁷ Zgodnie z art. 5 ust. 2 pkt 2 *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych* (Dz. U. z 2021 r. poz. 305) dochodami publicznymi są dochody budżetu państwa z tytułu realizacji umów międzynarodowych (w przypadku Umowy – kapitał wymagalny), a zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 4 lit. c tej *ustawy* – środkami publicznymi są przychody budżetu państwa z tytułu spłat kredytów udzielonych ze środków publicznych (odsetki).

¹⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 259.

W okresie od 15 września 2013 r. – tj. pierwszej spłaty Kredytu według Umowy z 2010 r. – do końca 2020 r. powstały zaległości w spłacie rat kapitałowych w wysokości 2 880 314,86 EUR, z tego na koniec 2020 r. wszystkie zaległości kapitałowe zostały uregulowane.

W okresie od 15 września 2013 r. do końca 2020 r. powstały zaległości w spłacie rat odsetkowych w wysokości 307 114,22 EUR, z tego na koniec 2020 r. wszystkie zaległości odsetkowe zostały uregulowane.

W przypadku gdyby Rząd Republiki Angoli nie dokonał płatności wynikających z Umowy zgodnie z terminem ich zapadalności, od niezapłaconych kwot są naliczane odsetki karne w wysokości 2% rocznie ponad stopę podstawową 0,2% (art. 7 ust. 5 Umowy z 2010 r.). W okresie od 15 września 2013 r. do końca 2020 r. Bank naliczył zgodnie z Umową odsetki za opóźnienie w łącznej wysokości 5 853,26 EUR, które zostały spłacone w pełnej wysokości.

W okresie od 15 września 2013 r. do końca 2020 r. Rząd Angoli dokonał spłaty 17 rat kapitałowo-odsetkowych w łącznej wysokości 9 231 801,15 EUR. Z tego z opóźnieniem wynoszącym od 1 dnia do 140 dni, spłaconych zostało 13 rat.

Szczegółowo zbadano sposób windykowania przez Bank zaległości z tytułu spłat kapitałowo-odsetkowych przypadających według Umowy z 2010 r. na: 15 września 2015 r., 15 września 2016 r., 15 marca 2018 r. oraz 15 września 2018 r.¹⁹

Bank zgodnie z Umową z 2010 r. prawidłowo naliczył wysokość odsetek karnych, a spłacone kwoty zaległości zaliczone zostały w kolejności odpowiednio na poczet spłaty: odsetek za opóźnienie, odsetek kontraktowych i kapitału wymagalnego – tj. zgodnie z art. 7 ust. 7 Umowy z 2010. Bank przedstawił do kontroli korespondencję z Ministerstwem Finansów Republiki Angoli z której wynikało, że niezwłocznie po odnotowaniu braku spłaty kapitałowo-odsetkowej BGK wysyłał monity do MF Angoli w przedmiotowej sprawie. W wyniku podjętych przez Bank działań, zaległości kapitałowo-odsetkowe, które powstały według Umowy z 2010 r.: 15 września 2015 r. – zostały spłacone 21 grudnia 2015 r. oraz 3 lutego 2016 r., 15 września 2016 r. – spłata 16 września 2016 r., 15 marca 2018 r. – spłata 16 marca 2018 r., 15 września 2018 r. – spłata 24 października 2018 r. i 28 listopada 2018 r.

(akta kontroli str. 89-90, 215-284)

Umowa z 6 marca 2017 r.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 Umowy z 2017 r. Bank Gospodarstwa Krajowego i Ministerstwo Finansów Republiki Angoli miały zawrzeć, w możliwie najkrótszym terminie od dnia wejścia w życie Umowy, Porozumienie Wykonawcze niezbędne do realizacji Umowy.

Porozumienie Wykonawcze zostało zawarte w dniu 28 marca 2017 r.

Według stanu na koniec I kwartału 2021 r. w ramach niniejszej Umowy żadne płatności nie zostały zrealizowane²⁰.

(akta kontroli str. 5, 13-18)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba kontroli pozytywnie ocenia działania Banku w kontrolowanym obszarze.

¹⁹ Do kontroli wybrano w sposób celowy cztery spłaty pod względem kryterium największych zaległości kapitałowo-odsetkowych powstałych do końca 2020 r.

²⁰ Według Wyjaśnień z 12 kwietnia 2021 r.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w zakresie objętym kontrolą Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, 7 czerwca 2021 r.

Kontroler
Wojciech Żukowski
Główny specjalista kp

/ - /

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
p.o. Dyrektora
Maciej Maciejewski

/ - /

.....
podpis